

نقش جهادگران سکر سازی سکر

جهادستان گلستان در دفاع مقدس

غلامرضا خاوری

۱۳۹۷

انتشارات اداره کل امور ایثارگران وزارت جهاد کشاورزی

سرشناسه	: خارکوهی، غلامرضا، ۱۳۴۵ -
عنوان و نام پدیدآور	: سنگرسازان بی سنگر : استان گلستان در دفاع مقدس / غلامرضا خارکوهی ؛ امور اینارگران سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان ؛ با همکاری کنگره شهدای استان [گلستان].
مشخصات نشر	: تهران: وزارت جهاد کشاورزی، اداره کل امور اینارگران، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۵۴۴ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۹۰-۶-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه.
موضوع	: سازمان جهاد سازندگی استان گلستان — شهیدان
موضوع	: جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ — شهیدان
موضوع	: شهیدان — ایران — گلستان
موضوع	: ایران — تاریخ — انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ — گلستان
شناسه افزوده	: سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان، اداره کل امور اینارگران
شناسه افزوده	: ستاد کنگره شهدای استان گلستان
شناسه افزوده	: ایران، وزارت جهاد کشاورزی، اداره کل امور اینارگران
رده بندی کنگره	: DSR/۱۶۳۰/خ/۱۴۵ س. ۹، ۱۳۹۵
رده بندی دیویی	: ۹۳۳.۵۴ — ۸۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۳ ۲۸۷

عنوان کتاب:	سنگرسازان بی سنگر : استان گلستان در دفاع مقدس
مؤلف:	غلامرضا خارکوهی
به سفارش:	سازمان جهاد کشاورزی گلستان - اداره کل امور اینارگران
نوبت چاپ:	اول - ۱۳۹۷
چاپ:	صادق
شمارگان:	۱۰۰۰ نسخه
شابک:	۹۷۸-۶۰۰-۹۶۳۹۰-۶-۹
انتشارات:	اداره کل امور اینارگران وزارت جهاد کشاورزی

نشانی: تهران، خ طالقانی، نرسیده به سه راه شریعتی، ساختمان شهید طرحچی.

اداره کل امور اینارگران وزارت جهاد کشاورزی، تلفن: ۷۷۶۸۳۲۸۸

فهرست مطالب

۱۳	مقدمه
۱۵	بخش اول: جرقه های انقلاب
۱۷	فصل اول: همگای گلستانی ها با نهضت امام
۱۷	نخستین جرقه های انقلاب
۱۸	آتش قیام شعله ور شد
۲۱	از حماسه پنجم آذر برگان تا آتش مرای گالیکش
۲۳	آخرین مبارزات و آرمغان پیرازی
۲۵	وفاداری گلستانی ها به امام و انقلاب
۲۹	فصل دوم: تأسیس نهاد جهاد سازندگی
۲۹	عصر سازندگی و آغاز فرهنگ جهادی
۳۴	همکاری مردم و روحانیت در تحکیم جهاد
۳۶	شکل گیری جهاد سازندگی در شهرهای منطقه
۴۳	خدمات زیربنایی و عمرانی اولیه جهاد
۴۸	آثار و ثمرات اقدامات جهاد در روستاهای منطقه
۵۲	فعالیت های فرهنگی و تبلیغی جهاد
۵۷	کمیته کشاورزی
۵۸	کمیته راه سازی
۵۸	کمیته آب رسانی
۵۹	کمیته ساختمان
۵۹	کمیته درمان
۵۹	کمیته فرهنگی
۶۵	فصل سوم: ستاد پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد
۶۵	حملات پی در پی ارتش عراق

۶۷	ورود جهادگران استان گلستان به جنگ
۷۵	سیمای کلی ستاد پشتیبانی جنگ منطقه
۷۵	واحد اعزام نیروی ستاد پشتیبانی
۷۶	واحد اعزام کمپرسی
۷۶	واحد تعاون و رفاه پشتیبانی جنگ
۷۷	واحد امور مالی پشتیبانی و مهندسی جنگ
۷۷	واحد تدارکات در پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد
۷۷	ستاد جذب و هدایت کمک‌های مردمی
۷۸	شرکت در طرح هجرت
۸۰	تشکیل گردان مهندسی رزمی منطقه گرگان
۸۲	گزارش جنگی شهید عباس عرب
۸۲	۱- کار پشتیبانی در شروع جنگ
۸۲	۲- بازسازی دیره و ثلاث باباجانی
۸۳	۳- مأموریت در منطقه بندرعباس
۸۳	۴- مأموریت در زاهدان و بنت
۸۳	۵- فعالیت در مهران
۸۴	فعالیت‌های انجام‌شده در منطقه مهران
۸۴	۵- طرح انصار و نقش مهندسی جنگ
۸۵	۶- اعزام نیرو به ستادهای چهارگانه
۸۶	۷- واحد جذب کمک‌های مردمی
۸۶	سنگر سازان بی سنگر استان گلستان به روایت آمار
۸۹	شهید ساجدی از جهاد گنبد تا فرماندهی ستاد نجف
۱۰۱	بخش دوم: اقدامات فرهنگی
۱۰۳	فصل چهارم: اقدامات فرهنگی جهادگران گلستانی در ارتباط با جنگ
۱۰۴	۱- تلاش‌های فرهنگی جهاد در پشت جبهه
۱۰۴	الف) فضا سازی فرهنگی و ارتقای روحیه مقاومت در مردم
۱۱۱	ب- برنامه‌های هفته جنگ

۱۱۳	برنامه‌های ایام هفته جنگ.....
۱۱۳	الف) ۳۱ شهریور سالروز جنگ تحمیلی.....
۱۱۴	ب) اول مهر روز مدرسه در جنگ.....
۱۱۴	ج) دوم مهر روز جهاد اقتصادی.....
۱۱۵	د) سوم مهر روز مقاومت و ایستادگی (تاسوعا).....
۱۱۵	هـ) چهارم مهر روز شهادت و پیروزی (عاشورا).....
۱۱۵	و) پنجم مهر (روز تجلیل از ایثارگران).....
۱۱۶	ی) ششم مهر روز انقلاب اسلامی ملت عراق.....
۱۱۶	۲-تبلیغات در مناطق جنگی و بازسازی.....
۱۲۷	فصل پنجم: گردآوری اجناس توسط پشتیبانی جنگ جهاد سازندگی.....
۱۴۳	فصل ششم: مقابله با جنگ انقلاب و منافقین.....
۱۵۱	الف) شیوه‌های جدید ترور منافقین.....
۱۵۲	ب-روش‌های پیشگیری.....
۱۵۵	فصل هفتم: اعزام نیرو.....
۱۵۵	جذب و اعزام.....
۱۵۸	مراسم بدرقه رزمندگان.....
۱۶۹	فصل هشتم: اقدامات حمایتی از خانواده‌های ایثارگران جاد.....
۱۷۸	فروشگاه‌های ویژه ایثارگران.....
۱۷۸	الف) فروشگاه فطر.....
۱۷۹	ب) فروشگاه ۱۵ خرداد.....
۱۸۱	فصل نهم: طرح‌های خودکفایی جنگ.....
۱۹۳	فصل دهم: آموزش نیروهای متخصص.....
۲۰۱	فصل یازدهم: برگزاری رژه و مانورهای فرهنگی و جنگی.....
۲۱۳	بخش سوم: مشارکت جهادگران در بازسازی مناطق جنگی.....
۲۱۵	فصل دوازدهم: عمران دیره ، اولین تلاش مستقل جهادگران.....
۲۱۵	بازسازی مناطق جنگی.....
۲۲۰	حضور فعال جهاد منطقه گرگان در دهستان دیره.....

۲۲۱	الف) فعالیت دامپروری
۲۲۱	ب) واحد کشاورزی
۲۲۱	ج) فعالیت عمرانی
۲۲۱	د) بهداشت و درمان
۲۲۱	هـ) فعالیت فرهنگی
۲۲۶	گندم درو، در کردستان
۲۳۵	فصل سیزدهم: بازسازی ثلاث باباجانی توسط جهادگران گلستانی
۲۴۰	خدمات گاوستانها به بازسازی ثلاث باباجانی
۲۴۱	اقدامات کمیته امور آب
۲۴۱	اقدامات واحد آب سانی
۲۴۱	اقدامات واحد راهسازی
۲۴۱	اقدامات واحد برق رسانی
۲۴۱	اقدامات واحد ساختمانی
۲۴۲	اقدامات کمیته کشاورزی
۲۴۲	کمیته امور دام و آبریان
۲۴۳	بازسازی ثلاث باباجانی به روایت شاهدان عینی
۲۵۰	جزوه دستور کار بهداشتی ستاد بازسازی
۲۵۱	نگاهی به مناطق جنگزده روستایی کرمانشاه (باختران) در سال ۶۳
۲۵۶	خاطره‌ای از مناطق بازسازی استان ایلام
۲۶۷	بخش چهارم: روایت جلوه‌های ایثار جهادگران
۲۶۹	فصل چهاردهم: نقش اساسی مهندسی در عرصه دفاع
۲۶۹	مهندسی جهاد در خدمت جنگ
۲۸۴	مشارکت جهادگران گلستانی در عملیات فتح المبین
۲۹۲	جهادگران در منطقه دربندیخان عراق
۲۹۴	فعالیت‌های جهادگران در جزیره لارک
۲۹۶	فعالیت‌های سنگرسازی در جزیره لارک
۲۹۶	احداث تأسیسات:

۳۰۵	جهادگران گلستانی در جزایر مینو و امام علی (ع) آبادان
۳۰۹	فصل پانزدهم: گردان مهندسی رزمی جهاد منطقه گرگان
۳۰۹	تشکیل گردان و عملیات مهران
۳۲۲	آمار کمک‌های مردمی جهاد به جبهه مهران
۳۳۱	فصل شانزدهم: یادی از مهندس کُرد افشار فرمانده محبوب
۳۳۱	معرفی فرمانده مهندسی - رزمی جهاد زیر بمباران
۳۳۳	کُرد افشار فرماندهی مخلص و جهادی
۳۳۹	مجروحیت شیمیایی و فداکاری‌های کرد افشار
۳۴۵	فصل هفدهم: نقش جهادگران منطقه گرگان در عملیات کربلای ۶
۳۶۱	فصل هجدهم: اشاراتی به اقدامات مهندسی جهادگران گلستانی در عملیات والفجر ۱۰
۳۶۸	نقش گردان جهاد در نبردهای تبلیغات ضدانقلاب
۳۷۷	فصل نوزدهم: پشتیبانی و مهندسی جنگ امور عشایری
۳۸۷	فصل بیستم: حضور کمپرسی‌ها و مردمی
۴۰۱	فصل بیست و یکم: اردوها و بازدیدها از مناطق جنگی
۴۰۹	فصل بیست و دوم: نقش زنان جهادگر در جنگ
۴۱۲	خانم خراسانی فعال عرصه پشتیبانی جنگ
۴۱۴	از جهاد گنبد تا میدان‌ها جنگ
۴۱۷	خاطره‌ای از بمباران سنجند
۴۳۱	بخش پنجم: آخرین تکاپوهای جنگی جهادگران
۴۳۳	فصل بیست و سوم: تحرکات تازه در عرصه جنگ
۴۳۳	لیک جهادگران به پیام ۱۰ ماده‌ای شورای عالی جنگ
۴۴۳	شمارش معکوس برای پایان جنگ
۴۴۹	آخرین تهاجم نظامی صدام و منافقین به ایران
۴۵۲	جهاد گنبد به ماتم نشست
۴۵۵	راهپیمایی بیعت با امام بعد از قطعنامه ۵۹۸
۴۵۷	آخرین پیام امام به سنگر سازان بی‌سنگر
۴۶۱	فصل بیست و چهارم: آخرین تلاش‌ها در آخرین روزها

۴۶۱	ارتحال امام و عزای جهادگران
۴۷۱	بیعت جهادگران با رهبر
۴۷۶	نگاهی به مجاهدت‌های جهادگران گلستانی بعد از قطعنامه
۴۸۳	تشکیلات جدید مدیریت تعاون ایثارگران
۴۸۷	آخرین فرمانده ، از جلین تا بهشت
۴۹۰	به پایان آمد این دفتر
۴۹۴	به یاد سنگر سازان بی سنگر
۵۰۶	فهرست اندکگان سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان - آرشیو امور ایثارگران سازمان
۵۰۸	فهرست جایزان کارمند سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان
۵۲۹	فهرست منابع
۵۲۹	الف) کتابها
۵۳۱	ب) مطبوعات
۵۳۱	ج) آرشیوهای اسنادی

مقدمه

بدون شک مقاومت و پیروزی افتخارآفرین ملت قهرمان ایران در طول ۸ سال دفاع مقدس به فرماندهی پیر خاران خمینی کبیر مرهون فداکاری‌های خالصانه و بی‌شائبه همه اقشار مردم شجاع ایران اسلام است. یکی از این اقشار دلیر، جهادگران سنگر ساز بی سنگر جهاد سازندگی بودند که «مپان سپ»، «ارنش، بسیج و سایر رزمندگان عزیز در همه خطوط و مناطق جنگی، سوار بر مرکب‌های آتشین» - لودرها و بولدوزرها - با متجاوزان بعثی صدام و حامیان استکباری او می‌جنگیدند و نامی را در تاریخ پر حماسه انقلاب از خود به یادگار گذاشتند.

تلاش‌های خالصانه آنان عرصه گسترده‌ای اعم از مهندسی رزمی، جمع‌آوری و ارسال کمک‌های مردمی به جبهه‌ها، فعالیت‌های فرهنگی و تبلیغاتی، آموزش و اعزام نیروهای داوطلب و بازسازی مناطق جنگی را در برمی‌گرفت. بنابراین به خاطر همین فداکاری‌های بی‌شمار بود که حضرت امام خمینی (ره) عنوان پرافتخار «سنگر سازان بی سنگر» را به جهادگران عزیز اعطاء فرمود.

بنابراین با توجه به نقش مهمی که این عزیزان در دوران ۸ سال دفاع مقدس داشتند بر آن شدیم تا تلاش‌های جهادگران سنگر ساز بی سنگر سازمان جهاد کشاورزی استان گلستان را تدوین نماییم. هرچند که گذشت سال‌ها از آن دوران، نابودی بسیاری از اسناد جنگ جهاد، فراموشی و شهادت و مرگ تعداد زیادی از نقش‌آفرینان از یک‌سو و تغییر روحیات و شرایط سیاسی - اجتماعی به وجود آمده از سوی دیگر و به ویژه از دست رفتن سه فرمانده اصلی پشتیبانی و مهندسی جنگ جهاد سازندگی استان (مهندس غلامحسین کرد افشار و حاج عباس عرب و حاج آقا فرقانی)، عرصه کار را بر مؤلف شدیداً سخت نمود؛ اما با وجود همه مشکلات و کمبودها، با توجه به علاقه شخصی که خود به عنوان عضو کوچکی از این مجموعه

داشته و دارم، به هر زحمتی بود کار را به سرانجام رساندم. تا به تعجیل برای ارائه در کنگره چهار هزار شهید استان گلستان آماده شود.

البته در اینجا از همه کسانی که در این کار بزرگ و تاریخی اعم از همکاران و خانواده عزیزم که صادقانه مؤلف را یاری و مساعدت نموده‌اند، قدردانی می‌کنم.

به ویژه از رئیس محترم سازمان آقای دکتر مختار مهاجر- که با جدیت بانی این کار خیر شدند و دستور اجرای آن را در مرداد سال ۹۴ صادر کردند و تا پایان کار پیگیر و حامی جدی آن بودند. لازم می‌بینم از ایشان تقدیر و تشکر می‌نمایم. همچنین از زحمات مهندس سبزه مدیر حوزه ریاست و مهندس شفایی معاون منابع انسانی این سازمان و آقای خاندوزی مسئول امور ایثارگران سازمان و همه عزیزانی که با خاطرات، اطلاعات، اسناد، تصاویر و به طرق مختلف مؤلف را در خلق این اثر یاری کرده‌اند، سپاس‌گزاری می‌نمایم.

لازم به یادآوری است که این کتاب در قالب ۵ بخش و ۳۴ فصل در موضوعات مختلف و حتی‌الامکان با رعایت سیر تقدم و تاخر، تدوین گردیده که برای گردآوری اطلاعات و تألیف آن در طول سال‌های گذشته از روش‌های مطالعات ترعیفی و مشاهدات اسنادی و میدانی و نیز روش پیمایشی، به صورت خاطره یا مصاحبه‌های مکتوب و شفاهی با مؤلف و آرشو شخصی توأم با تحلیل متن و بررسی اسناد جنگی استفاده شد. نقش جهادگران سنگر ساز بی سنگر برای نسل جدید و آیندگان بهتر ترسیم گردد و بیش از آن دچار غبار زمان نشود.

علاوه بر این، تصاویر و اسناد تاریخی جنگ و خاطرات جهادگران عزیز را نیز در لابه‌لای مطالب ارائه کرده‌ام تا بر غنای کتاب افزوده شود. هرچند که حق جهادگران سنگر ساز بی سنگر بیش از این‌ها است و می‌توان ده‌ها مجلد در این باره نوشت که این کتاب است اهل قلم با استفاده از این کتاب، به خلق آثار دیگری نیز بپردازند و زحمات جهادگران را بیش از این برای آیندگان ترسیم نمایند.

در پایان امیدوارم این اندک خدمت، مورد قبول حق تعالی و روح بلند امام راحل و شهدای گران قدر و نیز به‌ویژه سنگر سازان بی سنگر و حافظان ارزش‌های والای آنان قرار گیرد.

غلامرضا خار کوهی

گرگان - ۳۱ تیرماه سال ۱۳۹۵ ش